

Pretexte pentru lectură

Turul doi care n-a fost. Autopsia sumară a unui moment electoral (sperăm) unic

de Manuela ZĂNESCU

Turul doi care n-a fost. Autopsia sumară a unui moment electoral (sperăm) unic este o sinteză sociologică, așa cum își autodefineste autorul această carte. El nu își propune să elucideze situația, ci să răspundă întrebărilor de drept pe care și le-au pus mulți concetățeni, în urma acestor alegeri prezidențiale. Catalogate fără precedent, alegerile prezidențiale din 2024 nu sunt altceva decât un cumul de factori rezultat din atitudinea clasei politice autohtone, activitatea serviciilor, social media, atitudinea de constantă nemulțumire și neîncredere a populației în instituțiile statului, în sistem și, nu în ultimul rând, reacțiile studiate și așteptate din partea puterii expansioniste care a dominat țările din estul Europei o lungă perioadă de timp.

Cătălin Augustin Stoica uimește în 2025 prin celeritatea cu care pune la dispoziția publicului un volum consistent de aproape 200 de pagini, bine documentat cu 50 de pagini de note. Am ținut să fac aceste precizări cantitative pentru că descriu munca asiduă și aplicată pe un subiect foarte recent, foarte fierbinte – alegerile prezidențiale din 2024.

Publicat la Humanitas, la mai puțin de un an de la momentul analizat, volumul intitulat *Turul doi care n-a fost. Autopsia sumară a unui moment electoral (sperăm) unic* aduce, pentru cine are ochi să vadă/citească, o imagine clară asupra momentului electoral bulversant care aproape că a scindat țara, a trezit sentimente profunde de ură, simpatie, naționalism, disperare, speranță – ce mai! Un amalgam apăsător și îngrijorător. În van au încercat instituții media să explice situația de neconceput creată de rețelele sociale controlate și să combată teoriile conspiraționiste – acestea nu au reușit să convingă o bună parte din populație.

Structurată în nouă capitole, cartea domnului Cătălin Augustin Stoica, își propune să contribuie la clarificarea momentului electoral din 24 noiembrie 2024 pe care îl numește *unul*

dintre cele mai stranii și imprevizibile momente electorale din istoria recentă a României.

Primul capitol, *Care Georgescu?*, plastic descris ca un amestec de *Casandră modernă și profet de suburbie*. Un cvasinecunoscut. Un personaj de vodevil, călare pe un cal alb, cu un discurs alambicat, pretins elevat dar găunos, fără sens, cu accente puternic naționaliste și cu apeluri constante la dogma creștin ortodoxă, amestecate cu elemente de *New Age*. Se prezintă date exacte în urma votului, completate cu informațiile apărute ulterior, într-o succesiune de film al evenimentelor. Sunt oferite apoi, și interpretate, datele sondajelor de opinie înainte, în timpul și după exercitarea votului, ca un scenariu al momentului electoral. La acestea se adaugă o analiză atentă a sondajelor, estimărilor și erorilor din punct de vedere sociologic. Sunt explicate situațiile de subestimări (-4,68% în cazul lui C. Georgescu) și supraestimări (+4,63% în ce-l privește pe M. Ciolacu și +3,51% la N. Ciucă)¹ reprezentând acel *efect al spiralei tăcerii*² când votanții, pentru a nu fi judecați prea aspru, susțin contrariul a ceea ce cred și votează, similar cu ceea ce se întâmplă în privința *efectului de dezirabilitate socială*³ (cu exemple similare din

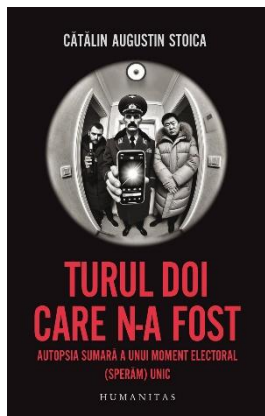
¹ Cătălin Augustin Stoica, *Turul doi care n-a fost. Autopsia sumară a unui moment electoral (sperăm) unic*, București, Humanitas, 2025, p. 42.

² <https://www.romanasociala.ro/teoria-spirala-tacerii-si-reconsiderarea-ei-in-era-digitala/>, profesoara Elisabeth Noelle-Neumann (1916-2010), a formulat ipoteza „Spirala tăcerii” (germ. Schweigespirale; engl. The spiral of silence) în 1974, în efortul de a explica victoria surprinzătoare a Partidului Creștin Democrat (CDU) în alegerile din Germania Federală, în 1965. Câștigarea alegerilor de către CDU a invalidat predicția sondajelor preelectorale, care atribuiau victoria Partidului Social Democrat (SPD). Această teorie descrie și explică

procesul de formare și extindere a opiniei publice, susținând că persoanele care percep că sunt în minoritate, resimțind o presiune din partea celorlalți, se asociază opiniei majoritare sau tac, nu își mai exprimă propriile păreri.

³ <https://dictionary.apa.org/social-desirability>, prejudecata sau tendința indivizilor de a se prezenta într-un mod care va fi perceput favorabil de ceilalți. Într-un experiment, de exemplu, se manifestă ca setul de răspunsuri de dezirabilitate socială, care este tendința participanților de a da răspunsuri care sunt în conformitate cu normele sociale sau cu dorințele percepute ale cercetătorului, mai degrabă decât să fie reprezentative cu adevărat pentru opiniile lor. Aceasta este o eroare

SUA - *efectul Bradley*), elemente care nu exclud erori de raportare din partea operatorilor de interviuri. O altă cauză a rezultatelor furnizate de son-

jele anterioare votului este deci explicată de *efectul Bradley*⁴ și de *efectul spiralei tăcerii*. Ca urmare, în toate sondajele există o marjă de eroare de care sociologii sunt conștienți și pe care o iau în considerare. Autorul oferă explicații pertinente despre eșantioane, erori – cu mențiunea că acestea nu se judecă în

paradigma *da/nu* sau *adevărat/fals*. Candidatul *pus sub radar*, Călin Georgescu, este interpretat și din prisma procențelor din sondajele de dinainte de alegeri. Astfel de informații generate de subestimări, de rate diferite de participare la sondaje și rate diferite de răspuns, de *spirala tăcerii*, dar mai cu seamă de *efectul de dezirabilitate socială*⁵, spune autorul, s-au mai întâlnit la alegeri în SUA, Marea Britanie și Germania.

Un spațiu de cercetare i se acordă și *teoriei conspirației*, acest *mecanism de adaptare* necesar unor persoane „în situația de a procesa evenimente complexe și traumatizante”. În cazul țărilor est-europene care au făcut parte din blocul comunist și au trecut prin regimuri dictatoriale, din cauza practicii vremii, în care se crea o *prăpastie între discursul oficial și realitate*, oamenii sunt mai predispuși să dea crezare acestor teorii conspiraționiste. Sunt enumerate o serie de asemenea teorii care sunt generate de neîncrederea în clasa politică și în instituțiile statului, de expunerea la mass-media partizane, la platforme sociale și tehnica de tip *deep-fake*. Dintre teoriile conspirației legate de Călin Georgescu sunt enumerate teorii

care încearcă să justifice ascensiunea fulminantă a candidatului anonim devenit finalist peste noapte. În unele cazuri situația este explicată și prin implicarea *serviciilor*. *Caterincă electorală* sau *politica de mahala* în care reprezentanți de seamă ai PSD le-au trimis ordine primarilor din teritoriu să îl voteze pe Simion și nu pe Ciolacu – peste 10.000 de voturi, alții au primit indicații să mobilizeze votanți pro Georgescu pentru a se ajunge la o finală Ciolacu - Simion/Georgescu. De reținut este și schimbarea titlului campaniei de promovare pe TikTok⁶ a candidatului PNL, Nicolae Ciucă, *#EchilibrusiSeriozitate*, în *#EchilibrusiVerticalitate*⁷ pentru Călin Georgescu, ducând la concluzia unei halucinante situații în care PSD și PNL au contribuit la rezultatul acestor alegeri.

Următorul capitol aduce în discuție *serviciile* - SIE, SRI, dar și instituții ca MAI, STS. Sunt semnalate și dezbătute rapoartele desecretizate ale SRI în privința imixtiunii externe, a atacurilor cibernetice, și *eșecul sistemic și sistematic al organizațiilor și instituțiilor ce compun sistemul de stat*. Nu este vorba doar de *servicii, ci și de Autoritatea Electorală Permanentă, de Curtea Constituțională [...] și de parchete și poliție ...*⁸ Rețelele de socializare și rolul lor covârșitor în manipularea maselor de alegători fac subiectul capitolului cinci. TikTok, această rețea preferată de tineri, pornită din China, avea 7,4 milioane de utilizatori în 2024. Pentru a înțelege amploarea fenomenului, adaug ultimele date statistice legate de această platformă media: în țara noastră avea 9,1 milioane de utilizatori activi lunar în România, conform unui comunicat de presă de la News.ro din data de 5 septembrie 2025. *Hashtagul #Calin-Georgescu* a avut, numai în lunile septembrie-noiembrie din anul 2024, peste 120 de milioane de vizualizări. Existența unei campanii coordonate de promovare pe TikTok a lui C. Georgescu amplifică-

care trebuie controlată în anumite cercetări, deoarece reduce adesea validitatea interviurilor, chestionarelor și a altor auto-rapoarte. Vezi gestionarea impresiilor; Scala de dezirabilitate socială Marlowe-Crowne.

⁴ <https://fiveable.me/key-terms/intro-to-poli-sci/bradley-effect>, Efectul Bradley este o teorie care sugerează că unii alegători le pot spune sondorilor că sunt indeciși sau că sunt predispuși să voteze pentru un candidat minoritar pentru a evita să pară rasiști, dar apoi votează diferit în intimitatea cabinei de votare. Aceasta evidențiază o discrepanță între sondajele de opinie ale alegătorilor și rezultatele alegerilor, în special

atunci când un candidat aparține unei minorități rasiale sau etnice. A fost numit după Tom Bradley, un candidat afro-american care a pierdut cursa pentru funcția de guvernator din California în 1982, în ciuda faptului că avea un avans în sondajele dinaintea alegerilor.

⁵ Cătălin Augustin Stoica, *op.cit.*, p. 38.

⁶ Campania de promovare plătită de PNL și concepută de firma de consultanță Kensington Communication.

⁷ Identică cu campania *Frate pentru Frate* derulată de Federația rusă în Ucraina, p.63.

⁸ Cătălin Augustin Stoica, *op.cit.*, p.74.

tă prin tehnica *hating* (discurs instigator la ură) și o serie de statistici care ridică tot mai multe semne de întrebare legate de explozia de vizualizări.

Mesaje, credibilitate, microistorie este titlul celui de-al șaselea capitol. Mesajele candidaților au ca punct de plecare propriile programe electorale. Autorul studiază recurența temelor în discursul candidaților și conchide că: extrema dreaptă abordează frecvent probleme sociale legate de locuințe, șomaj, sărăcie – ceea ce are o puternică priză la public. Temele cheie din campaniile lui Simion și Georgescu au fost amplificate de subiecte legate de tradiții, suveranitate, patriotism, credință și naționalism. Mesaje bine țintite către micro-grupuri cu un limbaj *simultan accesibil și sofisticat, laic și spiritual*⁹ ca de exemplu *România este Grădina Maicii Domnului*.

Despre alegători, cu date concrete privind procentele pe gen, pe grupe de vârstă și nu numai, sunt atent expuse și sintetizate rezultatele sondajelor premergătoare alegerilor. Pornind de la datele INS din ianuarie 2024 sunt oferite cifrele referitoare la numărul de alegători. Din populația de 21.833.227, care reprezintă toți cetățenii români, 52,55%, adică 18.008.480 de alegători au fost înscrși pe listele electorale. Dintre aceștia, au votat 9.474.257 de persoane, majoritatea provenind din mediul urban (59,85%). Tabelele comparative conțin numele celor 7 candidați (bazate pe *Exit poll CURS*). Analiza este completată cu informații referitoare la cine votează și cine nu votează, conform unui studiu științific – în funcție de nivelul de educație, de mediul social. Aflăm, de asemenea, care sunt categoriile socio-demografice de votanți, inclusiv pe regiuni istorice. Cu aceeași acribie este interpretat și votul diasporei – *diaspora civilizatoare* care, de data aceasta, l-a sprijinit pe Călin Georgescu.

In capitolul intitulat *Clivaje* sunt prezentate, din punct de vedere statistic, diferențele procentuale dintre mediul urban și mediul rural în ceea ce privește venitul mediu, accesul la rețeaua de apă, acces la servicii medicale, ponderea absolvenților de învățământ superior, gradul de sărăcie. Toate aceste date oferă o imagine clară a clivajului social dintre urban și rural, despre falia mai demult creată între cele două Românii. O Românie a oamenilor

educați, civilizați, întreprinzători, care se ghidează după principii, cu opțiuni europene și, pe de altă parte, o Românie *provincială, înapoiată, nostalgică după comunism și populată exclusiv de troglodiți, asistați social, mâncători de șaorma și fani ai manelelor*¹⁰, după cum spune autorul cu referire la momentul alegerilor din 2012; acel moment pe care îl consideră embrion al situației din noiembrie 2024. De asemenea, sunt supuse atenției și faliile dintre democrații și republicanii americani, din cadrul țărilor membre UE, în privința opiniilor față de NATO, dintre *privilegiați (politic) și cetățeni*.

In ultimele pagini sunt rezumate temele tratate în acest volum și aduse precizări de actualizare apărute în intervalul cuprins între trimiterea la tipar și apariția cărții. *Turul doi care n-a fost. Autopsia sumară a unui moment electoral (sperăm) unic* este o *sinteză sociologică*, așa cum își autodefinește autorul această carte. El nu își propune să elucideze situația, ci să răspundă întrebărilor pe care și le-au pus mulți concetățeni, în urma acestor alegeri prezidențiale. Catalogate *fără precedent*, alegerile prezidențiale din 2024 nu sunt altceva decât un cumul de factori rezultat din atitudinea clasei politice autohtone, activitatea *serviciilor*, social media, atitudinea de constantă nemulțumire și neîncredere a populației în instituțiile statului, în *sistem* și, nu în ultimul rând, reacțiile studiate și așteptate din partea puterii expansioniste care a dominat țările din estul Europei o lungă perioadă de timp.

Ce îl recomandă pe Cătălin Augustin Stoica drept o autoritate în analiza sociologică? Tocmai această lucrare a sa, concepută ca o radiografie de calitate diagnostică, de rezoluție mare, pe care acesta o face alegerilor prezidențiale din România anului 2024, dar și faptul că a tradus în limba română Mark Granovetter, *Societate și economie. Cadru și principii teoretice*, că a colaborat cu eruditul profesor Vintilă Mihăilescu la coordonarea volumului *Iarna vrajbei noastre. Protestele din ianuarie-februarie 2012 din România*. Sunt numai câteva argumente ca să împrumutați această carte de la bibliotecă și să îl citiți pe Cătălin Augustin Stoica. O lectură necesară pentru că aduce împreună date sociologice care sunt explicate, documentate și interpretate în context. Vă invit, așadar, să

⁹ *Ibidem*, p. 113.

¹⁰ *Ibidem*, p. 154.

parcurgeți cercetarea temeinic documentată, cu date organizate, prezentate publicului larg realizată de

Cătălin Augustin Stoica, cercetător validat științific de foruri de înaltă clasă academică.

Printre îngerași, drăcușori și berze

de Diana-Alexandra DRAGOMAN

Citirea romanelor lui Radu Țuculescu, indiferent de subiectul abordat, seamănă cu devorarea unei savarine, pline de frișcă, încununate cu o ditamai cireașă conflată. De unde această impresie? Ei bine, prozatorul are talentul de a crea personaje apetisante cu o poveste acaparantă și de a le plasa în contexte dinamice care aduc în prim-plan acele tușe de culoare ce le fac unice, atractive în ochii cititorilor.

Primul meu contact cu proza acestui autor a fost în timpul masteratului, când am parcurs dintr-o răsufare, în această ordine, *Povestirile mamei bătrâne*, *Umbra penei de găscă* și *Femeile insomniacului*, fiind impresionată de aptitudinile de povestitor ale lui Radu Țuculescu. Fiecare frază era pătrunsă de o vădită plăcere de a spune și de a reda cât mai atent orice observație privind viața personajelor, minuțios și fin în același timp. Recent am descoperit *Femeia de marțipan* și *Gudrun*, două romane polițiste extrem de antrenante. Prima dintre aceste două cărți îmbină realul cu deschiderea spre magie și miraculos în destinul unui om, într-o serie de aventuri prin orașele Europei, pe parcursul cărora un viitor detectiv și o tânără care studiază structura lacrimilor își trăiesc povestea de dragoste. Alături de *Crima de pe podul Garibaldi*, cele trei formează trilogia polițistă ce îl are drept protagonist pe Martin Breda.

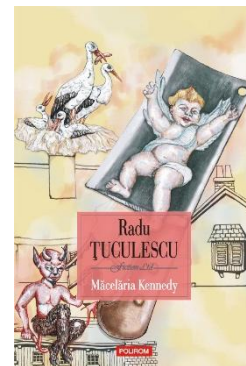
Spre deosebire de aceste romane, *Măcelăria Kennedy*¹¹ este populat cu oameni care doresc să își definească identitatea, nu pentru că nu ar ști cine sunt sau ce ar trebui să fie, ci din pricină că locuiesc într-un orașel de provincie, a cărui denumire nu poate genera un substantiv sau adjectiv care să indice localitatea respectivă:

„— Noi, locuitorii din Luna de Jos, cum ne numim?// — La ce te referi?// — Aia din Cluj sînt clujeni, cei din București sînt bucureșteni, iar noi? Lunatici?// [...] // — Ne-ar dezavantaja denumirea de lunatici, totuși.// — Atunci... luneni?”¹² Jocul de cuvinte ce alătură lexemele lunatic și luneni, într-o notă serioasă și comică deopotrivă, nu reprezintă altceva

decît o formă de interogarea a comunității privind conștiința de grup.¹³

In același timp, este o explicație a faptului că toți lunaticii-luneni sunt niște perfecționiști care încearcă să devină meșteri în îndeletnicirile lor. Măcelarul Flavius Kasian își practică meseria la nivel de artă, cu măiestrie și finețe; ajutorul său Noni este un poet vegetarian, care se străduiește să fure meseria; Sami Munteaurit fabrică cu migală ochelarii pentru observarea eclipsei și depune toate eforturile pentru a crea un ambient plăcut întâlnirii cu Viviana; doctorița de familie Otilia postează în mediul online texte inspirate din dialogurile cu pacienții săi. Să nu uităm de pictorul Avram, profesorul de desen al școlii, care se întrece pe sine în pictarea firmei care va trona deasupra intrării în măcelărie. Paginile dedicate membrilor trupei Muscamor vorbesc despre niște tineri care pun tot sufletul în activitatea lor și trăiesc deplin muzica pe care o cântă, chiar dacă uneori ea nu este la nivelul așteptărilor publicului. Nu ar trebui să le excludem nici pe gemenele octogenare Rozalia și Roberta, care fac repetiție pentru propria înmormântare, atente la toate detaliile ce țin de aspectul decedatei, al sicriului și al încăperii unde va avea loc priveghiul.

Cu acești oameni interferează personaje din exterior, din Cluj, situat la numai câțiva kilometri. Reporterul Dan Coșoiu intră în

¹¹ Radu Țuculescu, *Măcelăria Kennedy (efectele tandre ale încălzirii globale)*, Colecția Ltd Fiction, Iași, Polirom, 2017.

¹² *Ibidem*, p. 118-119.

¹³ Totuși, locuitorii din localitatea Luna de Jos, care aparține de comuna Florești, județul Cluj, sunt denumiți în mod obișnuit, pur și simplu, locuitori ai Lunii de Jos sau, colocvial, loneni (după denumirea maghiară/germană a localității, Lona).

universul orășelului din dorința de a găsi subiecte pentru emisiunile sale și de a se întâlni cu doctorița *blogger* cu care urmează să trăiască o aventură intensă. Marele Petric ține un discurs cu izuri de daco-manie, amestecat cu gândire pozitivă, pe scena teatrului de vară, unde Meli, fiica primarului găsește motive de a pune la îndoială spusele formatorului de opinie. Prin inocența, imaginația și inteligența ce o caracterizează, ea este singura care contestă statura unui personaj apreciat de toată lumea. Doris și Ovi vin să împiedice derularea evenimentului care dă titlul romanului, anume inaugurarea Măcelăriei Kennedy. Relu, fotbalistul decăzut, este autorul accidentului din măcelărie: dacă el nu ar fi apăsât pe întrerupător în plină scurgere de gaz, blocul nu ar fi explodat. Însă Doris, soția lui, este autorul moral, dat fiind faptul că, într-o circumstanță ideală, ea trebuia să fie alături de Relu, nu cu amantul său.

În fapt, deschiderea prăvăliei lui Flavius este doar pretextul autorului de a ne face cunoștință cu diversitatea tipurilor umane care formează societatea de azi. Urmărind parcursul personajelor și dramele pe care le poartă cu ele, aş spune că acestea sunt definite și erodate sufletește de o tristețe răvășitoare, estompată de buna dispoziție specifică locuitorilor din Luna de Jos, dar și de alte analgezice afective și nu numai. Măcelarul nu se gândește deloc că nu va avea copii niciodată, dar afacerea sa și prezența lui Noni sunt două componente ale vieții ce complinesc indirect această lipsă. Primarul are o bună relație de prietenie cu fiica sa, ceea ce îi aduce puțină alinare în urma destrămării căsniciei din cauza ticului său de a fluiera continuu. Grijă pentru cimitirul evreiesc, renunțarea la vizitele pe care le făcea familiei mutate în Israel, confecționarea ochelarilor pentru eclipsă și ajutorul acordat la prepararea produselor pentru măcelărie sunt pastilele de fericire ale lui Sami Goldenberg. Otilia își dedică o parte din timp scrisului pentru a nu-și aminti că este singură. Doris intră într-o relație pur sexuală cu redactorul-șef Ovi pentru a uita măcar la sfârșitul săptămânii de căsnicia mediocră în care a ajuns să trăiască, lângă un om care nu a reușit să se integreze în alt mediu social decât cel al prietenilor săi fotbaliști. Relu se afundă în alcool și chermeze pentru a uita că a fost cândva un jucător în divizia A, dar nu este conștient că dependența dobândită

într-un mediu nesănătos este de fapt sursa eșecului său ca profesionist și familist.

Nu mi-am propus să relatez acțiunea romanului, pe durata celor trei zile și două nopți cât ține narațiunea. Nu acesta este pivotul *Măcelăriei Kennedy*, ci acea spontaneitate-surpriză a destinului care reușește să aducă laolaltă cei mai diferiți oameni. Tocmai din acest motiv am ales să amintesc câteva dintre coordonatele unor personaje; îmbinarea acestor secvențe conduce la construirea firelor epice care ajung să se intersecteze brusc în ultimele file ale romanului. Întreaga narațiune este jalonată din timp în timp cu intervenția unei familii de berze care observă toate gesturile și cuvintele personajelor, comentând asupra căldurii și secetei ce nu mai încetează. Din loc în loc sunt inserați îngerași care nu se implică în viața protagoniștilor, dar și drăcușori de pluș care apar înadins pentru a amplifica necazul măcelarului împușcat din greșeală.

Ceea ce mi-a atras atenția în această carte este sinceritatea și dezinvoltura oamenilor în atitudine și comportament (cu excepția superficialului Ovi, care pendulează între euforie și mânie, fiind un om instabil, pe care nu este bine să îl contrazici). În ciuda faptului că viața lor devine uneori grotescă, am constatat că felul de a fi al acestor oameni pornește de la capacitatea de a se bucura de fiecare zi ca de un moment unic, special, așa cum este eclipsa. Mai mult, locuitorii din Luna de Jos au acea abilitate tipic românească de a face haz de necaz din absolut orice, așa cum vedem la popicărie, unde Avram este rugat să picteze pe popice chipurile unor politicieni sau membri ai familiei.

În *Măcelăria Kennedy*, realul construit de Radu Țuculescu se conturează prin filtrul unui fantastic discret, care însoțește poveștile personajelor. El se naște din dimensiunea socială a romanului, evidențiată prin prezentarea unei galerii de tipuri umane ce trăiesc într-o lume imperfectă, însă fără a o privi ca atare. În acest univers romanesc, scriitorul pare a pleda pentru destinul tuturor. Fiecare personaj este o speță căreia Radu Țuculescu încearcă să îi găsească circumstanțe atenuante, determinându-și cititorul să parcurgă paginile volumului cu toată empatia și compasiunea de care este capabil un om.